

Опис виховної системи класу

«Патріотичне виховання засобами етнопедагогіки»

Гайдайчук Лариси Анатоліївни

*Етнопедагогіка – це історично складена система народних знань і умінь у справі навчання і виховання підрастаючого покоління, яка є невід'ємною частиною національної духовності.
Це усний багатотомний підручник виховання, що зберігається з найдавніших часів у пам'яті народу.*

Необхідність упровадження засобів української етнопедагогіки у виховний процес викликана низкою об'єктивних причин. По-перше, Україні потрібні національно свідомі громадяни, патріоти, захисники своєї Вітчизни, які б відчували власну причетність до своєї землі, до свого народу, держави. По-друге, розповсюдженням національного нігілізму, антипатріотизму, які є наслідком багатовікового поневолення українського народу. По-третє, сучасний етап розвитку суспільства гостро ставить питання про громадянський мир та національну злагоду. Перед педагогами й учителями як державним інститутом стоїть завдання виховання свідомих та активних членів суспільства, а для цього виховний процес повинен ґрунтуватися на українській етнопедагогіці, українській національній системі виховання.

Для педагогічного колективу нашої школи патріотичний напрямок роботи був і залишається пріоритетним. Формування громадянина - патріота України, підготовленого до життя, з високою національною свідомістю, виховання громадян, які здатні побудувати громадянське суспільство, в основу якого були б закладені та постійно втілювалися демократія, толерантність та повага до прав; переконання, що в моєму класі, школі, місті, країні все мене стосується, все залежить від мене. Головною запорукою процвітання держави є національно-патріотичне виховання молоді, частина якої щороку поповнює лави державних службовців. Адже саме вони вносять свої корективи в закони, суспільне життя, етико-моральні засади. Щоб ці реформи не призводили до краху, національно-патріотичне виховання повинно супроводжувати молодь впродовж всього їхнього шкільного й студентського життя.

Можна багато говорити про виховання молоді, як абстрактної маси, але ті пафосні розмови ні до чого не призведуть. Під словом «молодь» ми повинні вбачати своїх дітей, методику виховання молоді ототожнювати з вихованням власних.

Якими б ми хотіли бачити своїх дітей?

Чесними; вихованими; добрими; людьми, які поважають старше покоління. Ці якості можна об'єднати в етично-моральну групу, без якої жодне суспільство не існує. Патріотами своєї держави; свідомими громадянами; людьми, які пам'ятають своє коріння й шанують пам'ять предків; громадянами, які готові в будь-який момент віддати своє життя за Батьківщину. Ці якості можна об'єднати в національно-патріотичну групу.

Тому цілком виправданим є те, що виховною проблемою в роботі з класом я обрала саме виховання патріотизму засобами етнопедагогіки – народної педагогіки українців, яка є справді невичерпною скарбницею навчально-виховних засобів.

Мета патріотичного виховання – формування не абстрактної особистості, а представника рідного народу. У процесі реалізації патріотичного виховання засобами української етнопедагогіки формується система основних компонентів духовного світу особистості:

- національна психологія, яка обумовлена матеріальними чинниками, культурно-історичними обставинами, природними особливостями українців тощо;
- національний характер і темперамент;
- любов до рідної мови;
- національний спосіб мислення, який спрямований на оволодіння результатами розумової діяльності попередніх поколінь;
- народна мораль, етика (людяність, доброта, милосердя, співпереживання) як найвищі духовні надбання рідного й інших народів;
- народна естетика (естетичні погляди, смаки, гідна поведінка, доброзичливе ставлення до людей);

- національний світогляд (система поглядів, переконань, ідеалів особистості, ціннісних орієнтацій).

Мета патріотичного виховання конкретизується в його завданнях, основними з яких є:

- розвиток природних задатків, здібностей і нахилів;
- виховання в душі пізнання, збереження і розвитку матеріальної і духовної культури рідного народу;
- формування інтелектуально розвиненої, духовно багатой, цілісної особистості;
- виховання національної свідомості й самосвідомості, історичної пам'яті, національного характеру, світогляду, гуманістичних ідеалів;
- створення умов для гармонії особистих та громадських, індивідуальних і загальнонаціональних, загальнодержавних потреб, інтересів, практичних дій, справ;
- виховувати в молоді готовність захищати Батьківщину, зберігати згуртованість та єдність нації, усього суспільства.

Педагогічна модель системи патріотичного виховання включає принципи – вихідні положення, що визначають основні вимоги до процесу виховання, його змісту, організації, форм, методів, прийомів. Це:

- народність, єдність загальнолюдського й національного, національна спрямованість виховання, оволодіння рідною мовою, формування національної свідомості, любові до рідної землі та свого народу;
- прищеплення шанобливого ставлення до культури, спадщини, народних традицій і звичаїв, національно-етнічної обрядовості всіх народів, що заселяють Україну;
- природовідповідність виховання – урахування багатогранної й цілісної природи людини, вікових, індивідуальних, анатомічних, фізіологічних, психологічних, національних і регіональних особливостей;

- культуровідповідність виховання – органічний зв'язок з історією народу, його мовою, культурними та побутовими традиціями, із народним мистецтвом, забезпечення духовної єдності й спадкоємності поколінь;
- гуманізація виховання – створення умов для формування кращих якостей та здібностей людини, джерел її життєвих сил;
- гуманізація взаємин між вихователями й вихованцями, повага до особистості, розуміння її запитів, інтересів, гідності, довір'я до неї;
- виховання гуманної особистості, щирої доброзичливої, милосердної;
- демократизація виховання – усунення авторитарного стилю виховання;
- співробітництво вихователів і вихованців, сприйняття особистості вихованця як вищої соціальної цінності, визначення його права на свободу і на розвиток здібностей і виявлення індивідуальності, формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини, її громадянською відповідальністю;
- безперервність виховання – досягнення цілісності й наступності у вихованні, перетворення його в процес, що триває протягом усього життя людини, нероздільність навчання та виховання, що полягає в їх органічному поєднанні;
- етнізація виховання – наповнення виховання національним змістом, спрямованим на формування самосвідомості особистості;
- диференціація та індивідуалізація виховання – урахування у виховній роботі рівня фізичного, психічного, соціального, духовного, інтелектуального розвитку вихованців, стимулювання активності, розкриття творчої індивідуальності кожного;
- послідовність, систематичність і варіантність форм та методів: свідомість, активність, самодіяльність і творча ініціатива вихованців, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою й самодіяльністю вихованців;

- зв'язок виховання з життям;
- інтегративність – єдність педагогічних вимог усіх суб'єктів виховного процесу.

Найпоширенішими формами етнопедагогічного навчання й виховання є індивідуальні, групові (колективні) та масові. У народі поширені такі поняття, як громада, братерство, товариство, що свідчать про силу, авторитет колективних форм організації діяльності.

Арсенал методів патріотичного виховання в народній педагогіці широкий і різноманітний. Їх умовно можна поділити на такі групи:

- народно-педагогічні методи виховання словом рідної мови;
- методи виховання патріотичної поведінки (патріотичного досвіду);
- народно-педагогічні методи стимулювання, заохочення та спонукання.
- окрема група методів – молитва, святі тайни, присяга.

В основі цієї класифікації – закономірності процесу виховання й основні джерела набуття знань, досвіду патріотичної поведінки та діяльності.

До першої групи належать **бесіда, роз'яснення, проповідь, репродукція й імпровізація усної народної творчості, повчання, порада, приклад, народний гумор тощо.**

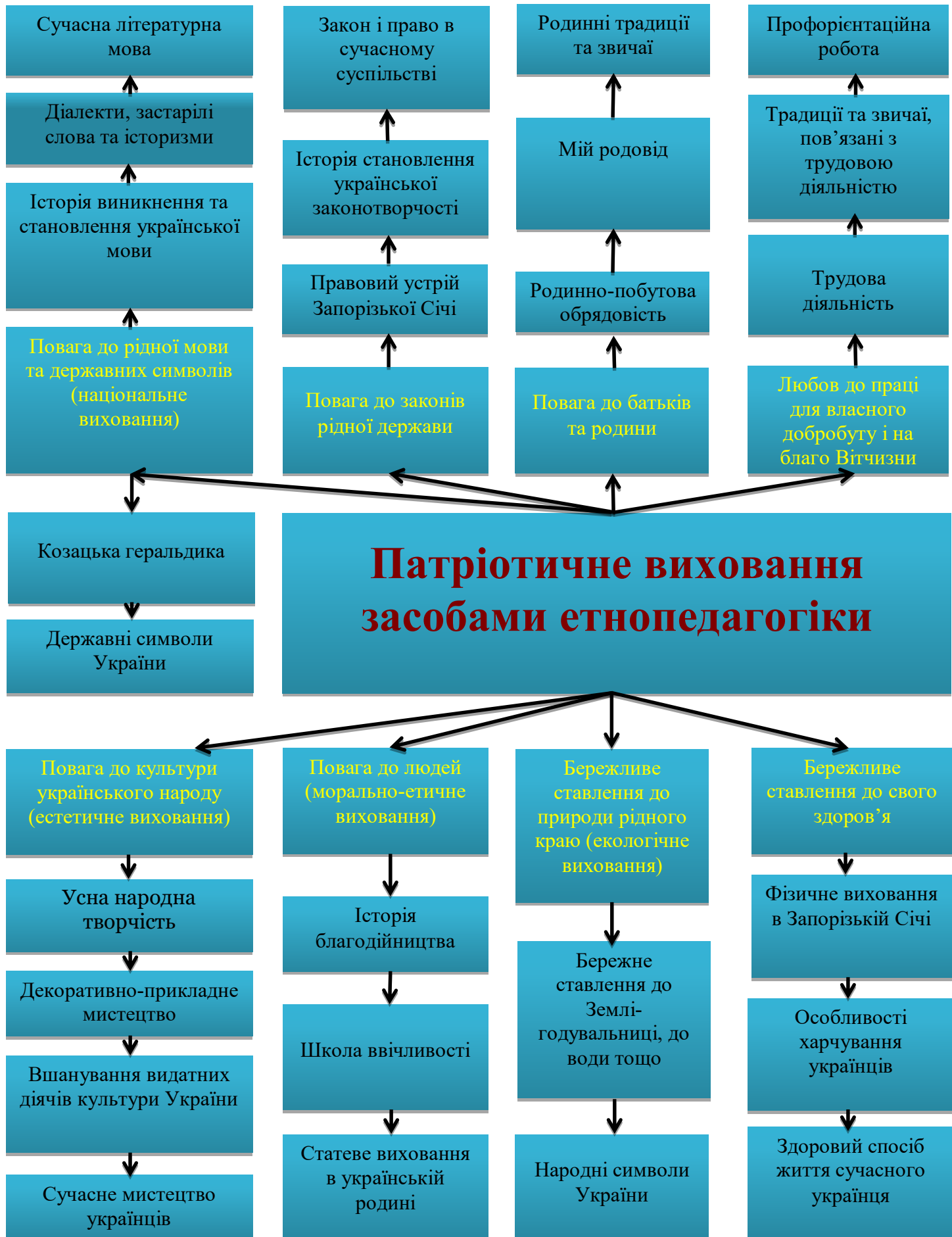
До другої групи увійшли **спосіб життя та діяльності, вправи, режим праці, виконання доручень й обов'язків, спілкування, народні звичаї та обряди.**

У практиці народного виховання виробилася розгалужена система методів стимулювання, заохочення й спонукання: **вимога, громадська думка, очікувана радість, наказ, заборона, порада, навіювання, нагорода, кара, привчання тощо.**

Ефективність системи патріотичного виховання на засадах української етнопедагогіки визначається рівнем реалізації її мети й завдань – рівнем патріотичної вихованості особистості.

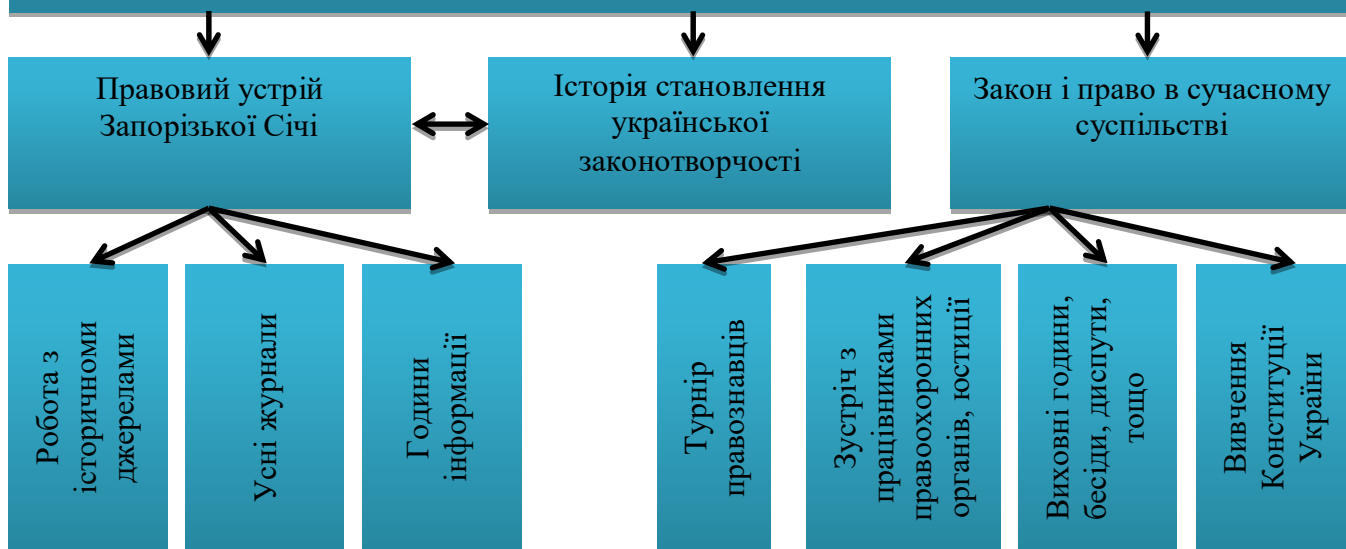
Модель виховної системи класу

1.

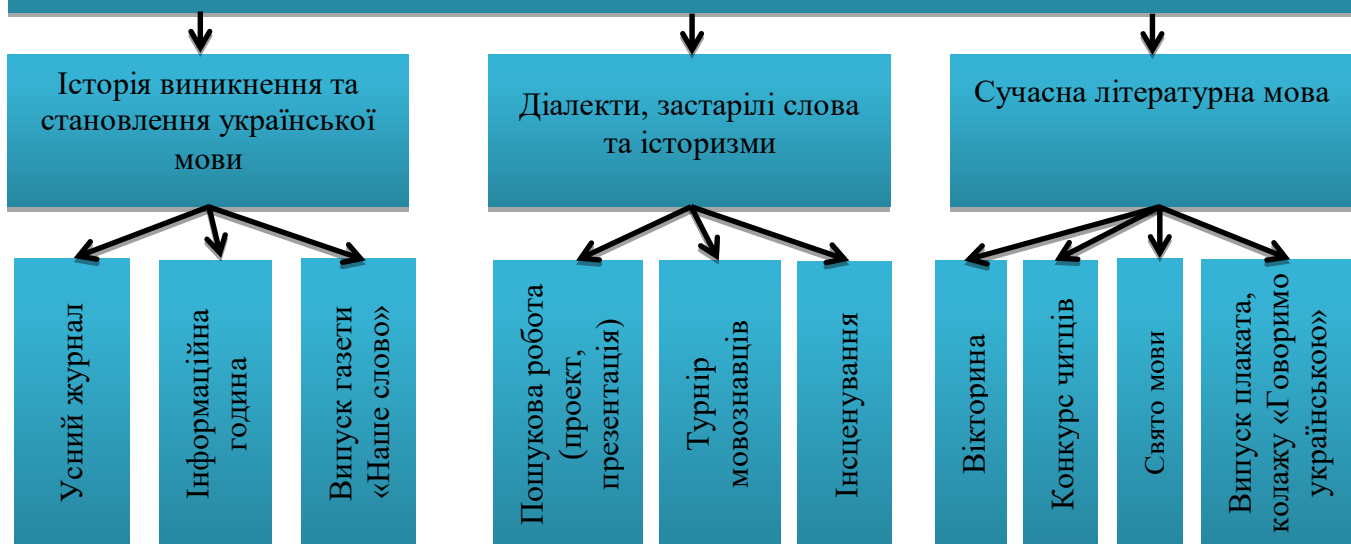
Патріотичне виховання засобами етнопедагогіки

Повага до законів рідної держави

Патріотичне виховання засобами етнопедагогіки

Повага до рідної мови

Патріотичне виховання засобами етнопедагогіки

Любов до праці для власного добробуту і на благо Вітчизни (трудове виховання)

Традиції та звичаї,
пов'язані з трудовою
діяльністю

Трудова діяльність

Профорієнтаційна
робота

Вивчення народного
календаря

Сяго хліба

Виставка
«Хліб і до хліба»

Конкурс «Хліб
очима дітей»

Акція «Живи,
книго»

Благоустрій
шкільної території

Участь у конкурсі
на кращий квітник

Організація
чергування в класі

Виховні заходи
спільно з центром
зайнятості

Години інформації,
анкетування
тестування

Експерсії на
виробництво

Патріотичне виховання засобами етнопедагогіки

Повага до батьків та родини (родинне виховання)

Родинно-побутова
обрядовість

Мій родовід

Родинні традиції та звичаї

Проектно
пошукова
діяльність

Родинні свята

Експерсії

Вивчення
родоводу

Складання
родовідних дерев

Проект «Моя
родина – частина
України»

Уроки-презентації

Виставки

Вечори родинної
творчості

Патріотичне виховання засобами етнопедагогіки

Повага до людей (морально-етичне виховання)

Історія
благодійництва

Уроки доброти

Участь в
благодійних акціях

Волонтерська
діяльність

Школа ввічливості

Виховні години
та рольові ігри

Майстер-класи
з етикету

Статеве виховання в
українській родині

Виховні години з
гендерної рівності

Диспути

Патріотичне виховання засобами етнопедагогіки

Повага до культури українського народу (естетичне виховання)

Усна народна
творчість

Вікторини

Класні
пісенні свята

Декоративно-прикладне
мистецтво

Виховні години

Майстер-класи

Гурток
«Народна лялька»

Виставка «Україно
моя вишивана»

Вшанування
видатних діячів
культури України

Творчі конкурси
та вікторини

Бібліотечні уроки

Сучасне
мистецтво
українців

Творча вітальня
«Нові імена»

Виставка «Класні
рукотвори»

Патріотичне виховання засобами етнопедагогіки

Бережливе ставлення до природи рідного краю

Бережливе ставлення до
Землі-годувальниці,
води тощо

Народні символи України

Виховні години,
проекти,
презентації

Уроки сталого
розвитку

Екологічні акції,
конкурси

Природничі
вікторини

Конкурс плаката
«Без верби і
калини нема
України»

Виховні години,
презентації,
флешмоби

Виставка
«Український
сувенір»

Патріотичне виховання засобами етнопедагогіки

Бережливе ставлення до свого здоров'я

Фізичне виховання
в Запорізькій Січі

Особливості харчування
українців

Здоровий спосіб життя
сучасного українця

Виховні години, лекції
військового керівника

Випуск
тематичної газети

Спортивні
змагання «Якось
на Січі...»

Проект «Українська
національна кухня»

Майстер-класи

День
козацької каші

Спортивно-
оздоровча робота

Профілактика
шкідливих звичок